

Kunnskapsdepartementet
Pb. 8119 Dep
0032 OSLO

Erik F. Øverland

Deres ref:

Vår ref: 15/05759-2 /

Dato: 01.03.2016

Høringsuttalelse fra Nord universitet - Evaluering av virkemiddelapparatet for kommersialisering av offentlig finansiert forskning

Vi viser til høring datert 07.11.2015: Evaluering av virkemiddelapparatet for kommersialisering av offentlig finansiert forskning, og gir her våre tilbakemeldinger fra Nord universitet.

Generelt framstår evalueringsrapporten som en meget god, grundig og nyttig dokumentasjon av virkemiddelapparat og systemer for kommersialisering av forskning og beskriver godt utfordringer ved institusjonen og i forhold til virkemiddelapparatet.

Rapporten beskriver dog kun det «smale» systemet for kommersialisering, nemlig den direkte kommersialiseringen av konkrete forskningsresultater. Samtidig understreker rapporten at UH-systemet også bidrar til innovasjon og verdiskaping gjennom andre samspillsformer enn bare kommersialisering («det brede systemet» for innovasjon og verdiskaping).

Videre etterspørres en vurdering av kommersialiserings- og innovasjonsarbeid gjennom høringen, herunder også samspill med samfunnet, utvikling av klynger for nyskapende forskning, utdanning og innovasjon og lignende. Dette går, etter vårt syn, utenfor innholdet i rapporten, og representerer i større grad det brede systemet for innovasjon og verdiskaping.

Denne høringsuttalelsen gjør innledningsvis rede for Nord universitets brede rolle i kommersialiserings- og innovasjonsarbeid. Deretter beskrives institusjonens forhold til kommersialisering og systemet knyttet til teknologioverføringskontorer (TTO) og kommersialiseringsaktører (KA) (det smale systemet). Avslutningsvis gis innspill til rollen framover, og hvordan rammebetingelser kan bidra til å utvikle denne.

Om Nord universitets brede rolle i kommersialiserings- og innovasjonsarbeid

Da tidligere Universitetet i Nordland ble opprettet i 2011 var det et av kravene at minst to av fire doktorgradsutdanninger skulle ha en sterk regional forankring. I tråd med universitetets strategier har hovedfokus vært å styrke de fire doktorgradenes forskningsområder, som alle har et tett samarbeid og vesentlig betydning for regionens næringsliv og videre utvikling

av denne. Handelshøgskolen (HHB) har bidratt til blant annet å øke den regionale kompetanse innen bedriftsøkonomi, reiseliv, logistikk i nordområdene og Russisk handelssamarbeid. HHB har også bygget opp et av landets fremste forskningsområder innen innovasjon og entreprenørskap, og har blant landets mest aktive studentmiljøer for bedriftsutvikling, og gjennom Spir idélab har det blitt etablert en rekke suksessfulle studentbedrifter fra dette miljøet.

Forskningen ved fakultet for biovitenskap og akvakultur (FBA) retter seg spesifikt mot problemstillinger til den marine næringen i regionen, samt ivaretar lokale kunnskaper om marin økologi. Profesjonshøgskolen og Fakultet for samfunnsvitenskap jobber tett med praksisfeltet og har gjennom flere store samarbeidsprosjekter i offentlig sektor, bidratt til en betydelig kompetanseøkning i regionen.

I Nord universitets fusjonsplattform står det følgende «*Universitetet skal bidra til å fremme et bærekraftig og verdiskapende samfunns- og arbeidsliv, styrke den nasjonale kunnskapsallmenningen og bidra til en bedre regional fordeling av kompetanse og kunnskapsutvikling for fremtida. Forskning og utdanning ved universitetet skal kjennetegnes av nærhet mellom universitet, samfunn, offentlig sektor, næringsliv og studenter. Utvikling av nye og innovative arbeidsformer skal også stå sentralt i universitetets virksomhet.*»

En stor andel av universitetets forskning, finnes innenfor samfunnsvitenskap og velferdsforskning rettet mot offentlig sektor. Dette er fagfelt som sjeldent gir kommersialiserbare forskningsresultater i form av beskyttet teknologier, patenter, varemerker eller lignende. Forskningen gir likevel løpende innovasjoner i samfunnet, som forbedringer og innovasjoner i produkt- og tjenestekvalitet, organisering og tilsvarende innen ulike sektorer.

Universitetet er også engasjert i innovasjon og kommersialisering gjennom det brede samarbeidet med eksterne parter, både i form av forskningsoppdrag, rådgiving, utdanning, nettverksarbeid, deling av infrastruktur og mobilitet av forskere og studenter. For Nord universitet er det derfor viktig å understreke betydningen av det *brede bidraget* til innovasjon og verdiskaping, herunder også (direkte eller indirekte) bidrag til kommersialisering. Det er viktig at fokus ikke legges utelukkende på et virkemiddelapparat som belønner indikatorer som patenter eller kommersialiseringer.

Dagens status vedrørende kommersialisering ved Nord universitet

Nord universitet ble opprettet fra 1. januar 2016. De tidligere aktørene (Universitetet i Nordland, Høgskolen i Nord-Trøndelag og Høgskolen i Nesna) har fram til nå ikke hatt en egen tilknyttet kommersialiseringsaktør eller TTO, og kan - med få unntak - i liten grad vise til direkte kommersialiseringer av forskningsresultater. Det finnes likevel mange eksempler på kommersialisering hvor ansatte og/eller studenter har vært opphavspersoner eller på annen måte deltatt aktivt i utvikling, men hvor institusjonen ikke har tatt formelt eierskap.

Få kommersialiseringer kan forklares med to hovedfaktorer:

- Institusjonenes fagprofil, størrelse på fagmiljø og omfang av forskning
- Manglende system for mobilisering, identifisering, vurdering og utvikling av kommersialiserbare ideer.

Det meste av kommersialiseringen i UH-sektoren skjer innenfor de teknisk-/naturvitenskapelige forskningsmiljøene og medisin. Nord universitet har en fagprofil hvor hovedtyngden av forskning ligger innenfor det samfunnsvitenskapelige området, dog med noe forskning innenfor det naturvitenskapelige området, spesielt knyttet til biologi, økologi, akvakultur og landbruk. Innenfor sistnevnte områder er det identifisert forskningsområder og -resultater som kan gi grunnlag for kommersialisering. Også innenfor de øvrige miljøene fagmiljøene oppstår det ideer med potensial for kommersialisering, men hvor det vanskeligere for universitetet å definere et eierskap gjennom beskyttede teknologier, patenter, varemerker eller lignende.

I sum innebærer dette at potensialet for forskningsbaserte kommersialiseringsmuligheter er mindre ved Nord universitet enn ved universiteter med en tyngre teknisk-/naturvitenskapelig profil. Det er likevel viktig å presisere at det finnes et større potensial for ideer og kommersialiseringsmuligheter enn det som er tatt fram, fordi man har manglet et system for mobilisering og identifisering av ideene.

Universitetet i Nordland og nå Nord universitet fikk universitetsstatus i 2011, og har i denne perioden deltatt i søknader om finansiering av vår kommersialiseringsvirksomhet gjennom tre utlysninger av FORNY-programmet hos Norges forskningsråd. Senest i form av en søknad om lokale prosjektmidler for 2016-17 fra TTO Nordland AS (et felleseid selskap med Kunnskapsparken Bodø). Dessverre har ikke søknadene blitt innvilget. Dette gjør at Nord universitet mangler det virkemiddelapparatet som øvrige norske universiteter har etablert.

I forbindelse med den seneste søknaden til FORNY-programmet ble det også gjort en intervjurunde med de mest aktuelle forskningsgruppene ved tidligere Universitetet i Nordland. Dette avdekket flere muligheter for kommersialiseringsprosjekter, men det mangler nå finansiering av et system som kan ta disse ideene videre.

FORNY-programmet hadde fram til 2010 bl.a. som fokus å bygge opp og profesjonalisere kommersialiseringsaktører knyttet til de offentlig finansierte forskningsmiljøene. I senere utlysninger fra FORNY, har det i vurdering av søknadene blitt lagt stor vekt på tidligere erfaringer og demonstrert evne knyttet til idéfangst, idévurdering og til gjennomføring av prosjekter og kommersialisering. Dette gjør det vanskelig for Nord universitet å nå gjennom med søknader uten en allerede eksisterende TTO-aktivitet.

Nord universitet har siden 2010 gjennomgått store endringer med hensyn til både utvikling av fagmiljø og forskning, omfang/størrelse, status og struktur. De tidligere aktørene som nå utgjør Nord universitet hadde før 2010 begrenset behov og mulighet for å delta i den oppbyggingen og profesjonalisering av TTO-funksjoner som en del av de øvrige universitetene har gjennomgått. Med dagens virksomhet og omfang, kombinert med økende krav og forventninger til kommersialisering, trer nå behovet for en profesjonell kommersialiseringsaktør sterkere fram ved Nord universitet. Samtidig opplever man at «stigen er trukket opp» når det gjelder å utvikle en kommersialiseringsenhet (TTO) med støtte fra FORNY-programmet.

Nord har, som eneste universitet i Norge, ikke oppnådd statlig bevilging til kommersialiseringsvirksomhet. Det har i enkeltprosjekter vært søkt samarbeid med andre

TTO-er, men vår erfaring er at en kommersialiseringsaktør må ha en nærhet til institusjonen dersom man skal oppnå tilstrekkelig inngrep med forskningsmiljøet. Dette gjelder spesielt oppgaver knyttet til å utvikle en kommersialiseringskultur og identifisere og vurdere potensielle kommersialiseringsmuligheter.

Universitetet har likevel samarbeid med innovasjonsselskaper/kunnskapspark og FoU-aktører i alle regioner hvor universitetet har virksomhet. Disse bidrar i ulik grad til å utvikle og ivareta ideer som oppstår blant ansatte og studenter, for eksempel gjennom veiledning og inkubatortilbud. Disse aktørene bidrar også til det generelle samspillet med samfunnet rundt knyttet til blant annet forskningsprosjekter, utdanningsamarbeid og klyngeprosjekter.

Utvikling av rollen framover

Nord universitet er dette året inne i en prosess hvor ny strategi og struktur legges etter fusjonen 1. januar. En del av dette arbeidet vil være å definere hvordan universitetet skal ivareta innovasjon og verdiskaping, herunder oppbygging av et økosystem for innovasjon og kommersialisering. Analyser og dokumentasjon i den foreliggende evalueringsrapporten er i denne forbindelse nyttige innspill til universitetets utvikling av rollen.

Nord universitet har et sterkt fagmiljø innenfor innovasjon og entreprenørskap. Dette er en av universitetets forskningsspisser, og utgjør også en viktig del av utdanningstilbudet. Nord universitet har hatt et eget tilbud rettet mot studenter som har egne forretningsideer, og imøteser derfor en satsing fra FORNY-programmet også rettet mot studenter. Det er også naturlig at studentaktiviteter og utdanning innenfor innovasjon og entreprenørskap inngår som en del av økosystemet for kommersialisering.

I løpet av det siste året, er det gjort et internt arbeid for å etablere rutiner for håndtering av IPR, herunder også oppfinnelser som kan kommersialiseres. Videre har det vært gjennomført et prosjekt i regi av selskapet TTO Nordland AS for å etablere rutiner, arbeidsmetoder og dokumentasjon for en TTO-funksjon (dette prosjektet har vært støttet av FORNY-programmet). Etter avslag på søknad om lokale prosjektmidler må det videre arbeidet vurderes.

En av de viktigste forutsetninger for økt kommersialisering fra det nye Nord universitet, er dermed en utforming av FORNY-programmet og krav til søker/søknad, som gir mulighet for finansiering og langsiktig oppbygging av et kommersialiseringsaktivitet ved universitetet (jf. diskusjonen ovenfor).

Evalueringsrapporten peker på en rekke forhold knyttet til interne rammebetingelser i UH-sektoren når det gjelder kommersialisering, både i form av incentiver, strategier, organisering og konkrete tiltak. Gjennom det arbeidet som er gjort siste år for å tilrettelegge for kommersialisering, er det kommet fram et tydelig behov for å jobbe med innovasjonskultur, mobilisering av ideer/idéfangst og vurdering av ideer. Dette er oppgaver som på den ene siden bør ha en kobling mot forskningsadministrasjon, men som samtidig bør være nært koblet med en kommersialiseringsaktør som ser muligheter for kommersialisering. Dette er oppgaver som ikke finansieres gjennom for eksempel FORNY. Det kan være verdt å vurdere en egen finansieringsordning for denne typen arbeid, for å øke tilfanget og kvaliteten på ideer.

Universitetet ser også nytten i å koble arbeid med klynger, utvikling av forskningsprosjekter i samarbeid med næringsliv, kommersialiseringsprosjekter og øvrige virkemidler for kommersialisering som f.eks. inkubatormidler. Dette fordrer god koordinering mellom aktører eller integrering av flere funksjoner innenfor samme aktør. Vi registrerer at flere av de eksisterende TTO-ene utvider sin virksomhet til å dekke flere områder enn bare kommersialisering, og ser på dette som en interessant modell også for Nord universitet. Det vil styrke mulighetene for integrering dersom universitetet gis rom for å få finansiert og utviklet inkubator på campus og drift av spesifikke klynger, gjennom eksisterende virkemidler fra hhv. SIVA og Innovasjon Norge. Det vises her til evalueringsrapportens vurdering av SIVAs rolle i forhold til forskningsmiljøene (se s. 81).

Evalueringsrapporten peker på utfordringer knyttet til selve organiseringen av TTO-funksjonene, herunder både tilknytningen til forskningsadministrasjon og forholdet til eksterne parter. FORNY-programmet er i dag rettet mot kommersialiseringsaktører og/eller bedrifter. Dersom man skal lykkes med en sterkere integrering mot forskningsadministrasjon, bør det åpnes for at en TTO kan være integrert i universitetets stab, og at universitetene kan være søkere på FORNY-midler. Dette reduserer også utfordringer knyttet til å overholde anskaffelsesregelverket i relasjonen mellom universitet og et frittstående TTO-selskap (jf. evalueringsrapportens s. 45, hvor det anbefales en klargjøring fra Kunnskapsdepartementet på dette området).

Med vennlig hilsen

Bjørn Olsen
rektor

Stig Fossum
universitetsdirektør

Dokumentet er elektronisk signert og har derfor ikke håndskrevne signaturer.